

คู่มือการปฏิบัติงาน  
การติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตร  
ระดับจังหวัดและระดับภาค  
(ปรับปรุง)

โดย

ส่วนวิเคราะห์และประมาณการเศรษฐกิจการเกษตร  
กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร  
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

## คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเป็นแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาคของเจ้าหน้าที่ส่วนกลางที่มีหน้าที่ติดตาม ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการประมาณการภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เอกสารฉบับนี้จะถ่ายทอดประสบการณ์ในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตร โดยมีองค์ความรู้ ข้อมูล ขอบเขต ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และตัวอย่างการเขียนรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติงานต่อไป

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ สวนราชการ และ/หรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องด้านการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อให้เกิด การเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สวนวิเคราะห์และประมาณการเศรษฐกิจการเกษตร  
กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร  
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร  
มกราคม 2567

# สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
- ความสำคัญ	1
- วัตถุประสงค์	1
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	
ส่วนที่ 2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง	2
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)	2
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร (GDP GRP และ GPP ภาคเกษตร)	5
- ดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร	8
- ช่วงเวลาของการจัดทำ ข้อมูลที่ใช้ และแหล่งข้อมูล	
ส่วนที่ 3 กระบวนการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค	10
- แผนผังขั้นตอนและกระบวนการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค	10
- ขั้นตอนการดำเนินงานในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค	12

# ส่วนที่ 1

## บทนำ

### ความสำคัญ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร (กนผ.) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12 (สศท.1-12) ได้ร่วมกันดำเนินการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับภูมิภาค ภายใต้โครงการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มภาคเกษตร โดย สศท.1-12 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการศึกษา วิเคราะห์และประมาณการภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เป็นรายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี โดยทำการวิเคราะห์และประมาณการทั้งในภาพรวมและรายสาขา การผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สาขาพืช สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการทางการเกษตร และสาขาป่าไม้ รวมทั้งมีการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยสนับสนุน เช่น นโยบายและมาตรการของภาครัฐ และปัจจัยเสี่ยง อาทิ เศรษฐกิจโลก อัตราแลกเปลี่ยน ราคาน้ำมัน และภัยธรรมชาติต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อขยายตัวของภาคเกษตร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาการเกษตรในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ ตลอดจนการเตรียมมาตรการรองรับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีการจัดทำรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรในทุกไตรมาส เพื่อให้ผู้บริหารระดับจังหวัด ผู้บริหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานในและนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสาธารณชนทั่วไป ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเติบโตของภาคเกษตรและทิศทางการเติบโตของภาคเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา/อุปสรรค การเตรียมมาตรการรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการทบทวนนโยบายและมาตรการด้านการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การดำเนินนโยบายและมาตรการด้านการเกษตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น กนผ. โดยส่วนวิเคราะห์และประมาณการเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งมีหน้าที่ในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค จึงได้จัดทำคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานนี้ เพื่อเป็นองค์ความรู้และแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบ รวมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค ให้กับบุคลากรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

## วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นองค์ความรู้และแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบ รวมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค ให้กับบุคลากรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค หรืองานอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับส่วนภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค ได้ศึกษาเรียนรู้ถึงขั้นตอน วิธีการดำเนินงานของการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค และสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการติดตามงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

## ส่วนที่ 2

### องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

#### ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นตัวเลขรายได้ประชาชาติที่นิยมใช้เป็นตัวเปรียบเทียบและแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ หมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศในระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติจะวัดเป็นรายไตรมาสและรายปีตามปีปฏิทิน

“ขั้นสุดท้าย” หมายความว่า ไม่รวมมูลค่าของวัตถุดิบและปัจจัยอื่น ๆ ที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการนับซ้ำ เช่น การผลิตขนมปัง จะนับมูลค่าของขนมปังที่ทำเสร็จแล้วเท่านั้น ไม่นับรวมแป้งและเครื่องมือที่ใช้ในการทำขนมปัง เป็นต้น โดยไม่แยกว่าจะทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการจะเป็นทรัพยากรของคนในประเทศหรือเป็นของชาวต่างชาติ แต่หากเกิดขึ้นภายในประเทศ นับเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในทางตรงข้าม ทรัพยากรของคนในประเทศแต่ไปทำการผลิตในต่างประเทศจะไม่นับรวมไว้ในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

#### GDP ณ ราคาประจำปี หรือ ณ ราคาปัจจุบัน (At Current Prices)

คือ มูลค่าผลผลิตของสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในปีปัจจุบัน โดยคำนวณค่าด้วยราคาตลาด (Market Prices) ที่เกิดขึ้นจริงในปีนั้น ๆ ซึ่งจะแสดงถึงมูลค่าในรูปตัวเงิน (nominal term) หรือขนาดของรายได้ของประเทศในแต่ละปี

ราคาปัจจุบันใช้วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา โดยแสดงมูลค่าของสินค้าและบริการที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและราคา ดังนั้น มูลค่าจะเปลี่ยนแปลง เมื่อปริมาณการผลิตเปลี่ยนแปลง และ/หรือระดับราคาเปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ตาม การใช้ GDP ตามราคาประจำปีเพียงอย่างเดียว อาจเจอปัญหาในการวิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากมูลค่าของ GDP ตามราคาปัจจุบันในแต่ละปีมีส่วนประกอบของทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านราคาและด้านปริมาณประกอบอยู่ด้วยกัน ดังนั้น GDP ที่ได้จะขัดผลการเปลี่ยนแปลงทางราคาออกไป หรือ GDP ณ ราคาที่แท้จริง (real term) จึงเป็นข้อมูลที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ติดตามภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในเชิงปริมาณที่แท้จริง

#### GDP ณ ราคาที่แท้จริง

แนวคิดในการคำนวณ GDP ในมูลค่าที่แท้จริง (real value) คือ การขจัดผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านราคา (Price Effect) ออกจากมูลค่าในรูปเงิน (Nominal Value) ทั้งนี้ เพื่อให้เหลือเฉพาะผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ (Quantity Effect หรือ Volume Effect) ซึ่งจะสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อมาตรฐานการครองชีพของประชากรได้อย่างแท้จริง และเป็นตัวบ่งชี้ว่าขนาดของเศรษฐกิจหรือปริมาณของสินค้าและบริการในเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด แนวคิดนี้จึงใช้อธิบายได้ว่า

ทำไมจึงใช้ GDP ณ ราคาที่แท้จริง ในการคำนวณอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จทางเศรษฐกิจโดยรวมที่สำคัญ

### 1) GDP ณ ราคาคงที่ (at constant prices)

คือ มูลค่าสินค้าและบริการที่คำนวณด้วยราคาปีใดปีหนึ่ง ซึ่งถูกกำหนดเป็นปีฐาน (Base Year) เช่น สมมติให้ปี 2531 เป็นปีฐาน ดังนั้น การหาค่า GDP ของปี 2525 2543 และ 2555 ณ ราคาคงที่ จะเป็นการคำนวณด้วยราคาของสินค้าปี 2531 ซึ่งก็คือการวัดด้วยมูลค่าสินค้าและบริการของเงินในปี 2531

ราคาคงที่จะแสดงถึงศักยภาพที่แท้จริงของการผลิตและการใช้จ่ายของระบบเศรษฐกิจ โดยแสดงมูลค่าของสินค้าและบริการในรูปของมูลค่าที่แท้จริง (real term) หรือในเชิงปริมาณ เนื่องจากได้ขจัดผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านราคา

ราคาคงที่จะใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์อัตราการเจริญเติบโตของการผลิตในแต่ละปี และสามารถใช้อัตราการเจริญเติบโตมาพิจารณาแนวโน้มการผลิตในอนาคตได้ จึงเป็นเครื่องมือสำหรับการวางแผนและการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

### 2) GDP แบบปริมาณลูกโซ่ (Chained Volume Measure: CVM)

GDP แบบปริมาณลูกโซ่ หรือ CVM คือ การคำนวณ Real GDP วิธีหนึ่งซึ่งปัจจุบันนิยมใช้อย่างแพร่หลายในประเทศพัฒนาแล้ว โดยการวัดมูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายด้วยราคาเฉลี่ยของปีก่อนหน้าเพื่อหา “ปริมาณ” การผลิตสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจริงในปีนั้น ๆ แล้วทำเป็นดัชนีปริมาณที่ใช้ราคาปีก่อนหน้าถ่วงน้ำหนักตามวิธี Laspeyres ซึ่งการคำนวณโดยวิธีนี้เป็นการเปลี่ยนปีฐานราคาสินค้าและบริการทุก ๆ ปี ทำให้โครงสร้างของเศรษฐกิจในแต่ละปีมีความทันสมัย เนื่องจากฐานราคาห่างจากปีปัจจุบันเพียง 1 ปีเท่านั้น และทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความถูกต้องมากขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2550) อย่างไรก็ตาม การใช้ฐานราคาที่เปลี่ยนแปลงทุกปี ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบตัวเลขการเติบโตของ GDP ในแต่ละปีได้ ดังนั้น จึงต้องมีการนำดัชนีปริมาณในแต่ละปีมาเชื่อมโยงกันให้เป็นข้อมูลอนุกรมชุดเดียวกันในลักษณะของลูกโซ่ด้วยวิธี Chain Laspeyres Volume Measure โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$L^{CV}_{0,t} = \frac{\sum P_0 Q_1}{\sum P_0 Q_0} \times \frac{\sum P_1 Q_2}{\sum P_1 Q_1} \times \dots \times \frac{\sum P_{t-1} Q_t}{\sum P_{t-1} Q_{t-1}}$$

โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เปลี่ยนวิธีการจัดทำ GDP รายไตรมาส จากวิธีการเดิมที่เป็นแบบปีฐานคงที่มาเป็นวิธีแบบปริมาณลูกโซ่ (Chain Volume Measures: CVM) ตั้งแต่ไตรมาส 1/2560 เป็นต้นมา เนื่องจาก

(1) ลดปัญหาความคลาดเคลื่อนที่เกิดจาก Substitution Bias เนื่องจากมีการเพิ่มข้อมูลราคาที่ทันสมัยเพื่อใช้เป็นน้ำหนักในการคำนวณทุก ๆ ปี

(2) ลด L-P gap หรือค่าความเบี่ยงเบนจากอัตราการขยายตัวที่แท้จริง จากการคำนวณแบบปีฐานที่มีราคาถ่วงน้ำหนักคงที่

(3) สามารถเพิ่มเติมกิจกรรมใหม่ทางเศรษฐกิจหรือสินค้าและบริการชนิดใหม่เข้าไปได้ตลอดช่วงอนุกรมทำให้สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาได้อย่างดี

(4) อัตราการเติบโตจะไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อเปลี่ยนปีอ้างอิง ซึ่งจุดเด่นเหล่านี้ทำให้เป็นที่ยอมรับกันว่าการคำนวณแบบปริมาณลูกโซ่มีความแม่นยำในการคำนวณอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าการคำนวณแบบปีฐานที่มีราคาถ่วงน้ำหนักคงที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

### การคำนวณรายได้ประชาชาติ มี 3 วิธี ได้แก่

สามารถคำนวณได้จาก 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต (Production Approach) ด้านรายจ่าย (Expenditure Approach) และ ด้านรายได้ (Income Approach) โดยการคำนวณ GDP ทั้ง 3 ด้านนี้ จะให้ค่าผลลัพธ์ที่เท่ากันเสมอ

1) การคำนวณด้านการผลิต (Production Approach) คือ มูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายทั้งหมดที่พลเมืองของประเทศผลิตขึ้นในระบบเศรษฐกิจภายในรอบระยะเวลาหนึ่ง สามารถคำนวณได้ 2 วิธี คือ

#### วิธีที่ 1 คำนวณจากมูลค่าของสินค้าขั้นสุดท้าย (Final Product)

เป็นการหาผลรวมของสินค้าขั้นสุดท้าย (Final Product) หรือสินค้าที่ซื้อไปเพื่อบริโภคโดยตรงในรอบระยะเวลาหนึ่ง ไม่รวมสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Product) หรือซื้อเพื่อเป็นวัตถุดิบเพราะจะเกิดการนับซ้ำ ซึ่งในทางปฏิบัติ สินค้าชนิดเดียวกันอาจเป็นได้ทั้ง Final Product และ Intermediate Product

#### วิธีที่ 2 คำนวณจากมูลค่าเพิ่ม (Value Added)

คำนวณหาผลรวมของมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการผลิตในแต่ละขั้น เพื่อขจัดปัญหาการนับซ้ำ โดย ผลรวมของมูลค่าเพิ่มทุกรายการเท่ากับมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายทั้งหมดของประเทศ

มูลค่าเพิ่ม = มูลค่าผลผลิต หักด้วย ค่าใช้จ่ายขั้นกลางในการผลิต

= (ผลผลิต X ราคา) - ค่าใช้จ่ายขั้นกลางในการผลิต

Value Added (VA) = Gross Output (GO) - Intermediate Costs (IC)

2) การคำนวณด้านรายจ่าย (Expenditure Approach) คือ รายจ่ายรวมที่หน่วยเศรษฐกิจใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย

สามารถคำนวณได้จากรายจ่ายทั้งหมดในการซื้อสินค้าและบริการของประชาชนในประเทศในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยมีรายการประกอบด้วย ดังนี้

- รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของเอกชน (Private Consumption: C)
- รายจ่ายเพื่อการลงทุนภาคเอกชน (Private Investment: I)
- รายจ่ายของรัฐบาล (Government Expenditure: G)
- การส่งออกสุทธิ (Net Export: X-M)

เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$GDP = C + I + G + (X - M)$$



3) การคำนวณด้านรายได้ (Income Approach) คือ รายได้ทั้งหมดที่เจ้าของปัจจัยการผลิตได้รับในรอบระยะเวลาหนึ่ง

สามารถคำนวณได้จากผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิต ในการผลิตสินค้าและบริการทั้งหมดของประเทศในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยมีรายการประกอบด้วย ดังนี้

- เจ้าของที่ดิน ได้ผลตอบแทนในรูป ค่าเช่า
- แรงงาน ได้ผลตอบแทนในรูป ค่าจ้าง เงินเดือน
- ทุน ได้ผลตอบแทนในรูป ดอกเบี้ย
- ผู้ประกอบการ ได้ผลตอบแทนในรูป กำไร

โดยรายการที่ไม่นำมาคำนวณ ได้แก่ เงินโอน (Transfer Payment) กำไรจากการขายสินทรัพย์ (Capital Gain) และรายได้ผิดกฎหมาย (Illegal Activities)

### ความสำคัญของ GDP

GDP เป็นตัวชี้วัดการเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ทำให้ทราบว่าเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาหรือปีอื่น ๆ แสดงถึงโครงสร้างการผลิตและความสามารถในการผลิตสินค้าของประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงรายได้และรายจ่ายของคนในประเทศ ใช้ในการเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ การวางแผนพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป้าหมายและนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ GDP จึงถูกใช้เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการบริหารประเทศของรัฐบาลต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้ทราบว่าทิศทางเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละปีมีการเติบโตมากขึ้นหรือลดลงมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม GDP เป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมเท่านั้น ไม่สามารถใช้วัดการเติบโตของประเทศในทุกมิติ เนื่องจากไม่ได้สะท้อนถึงความอยู่ดีกินดีและคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของคนในประเทศ

### ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร (GDP ภาคเกษตร)

GDP ภาคเกษตร หรือมูลค่าเพิ่มภาคเกษตร เป็นการคำนวณ GDP ทางด้านการผลิต ซึ่งมาจากกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ประกอบด้วยสาขาพืช สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการทางการเกษตร และสาขาป่าไม้ เป็นการหาผลรวมของมูลค่าสินค้าเกษตรและบริการทางการเกษตรทั้งหมด หักด้วยค่าใช้จ่ายขั้นกลางในการผลิต (ค่าพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย สารเคมี อาหารสัตว์ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ฯลฯ ยกเว้นค่าจ้างแรงงาน)

GPP ภาคเกษตร หรือมูลค่าเพิ่มภาคเกษตรระดับจังหวัด เป็นการคำนวณ GDP ทางด้านการผลิต แบ่งเป็น 76 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ พิชณุโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร กำแพงเพชร หนองบัวลำภู อุตรธานี หนองคาย เลย บึงกาฬ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ชัยภูมิ อุบลราชธานี ยโสธรศรีสะเกษ อำนาจเจริญ มุกดาหาร สกลนคร นครพนม สระบุรี พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี

ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม ตราด จันทบุรี ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา สระแก้ว นครนายก ปราจีนบุรี ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สตูล ตรัง กระบี่ พังงา ระนอง ภูเก็ต ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

**GRP ภาคเกษตร หรือมูลค่าเพิ่มภาคเกษตรระดับภูมิภาค** เป็นการคำนวณ GDP ทางด้านการผลิต แบ่งเป็น 6 ภาค ดังนี้

1) **ภาคเหนือ** ประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ พิชญโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร และกำแพงเพชร

2) **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ประกอบด้วย 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดหนองบัวลำภู อุรธานี หนองคาย เลย บึงกาฬ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ชัยภูมิ อุบลราชธานี ยโสธรศรีสะเกษ อำนาจเจริญ มุกดาหาร สกลนคร และนครพนม

3) **ภาคกลาง** ประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และสมุทรสงคราม

4) **ภาคตะวันออก** ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตราด จันทบุรี ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา สระแก้ว นครนายก และปราจีนบุรี

5) **ภาคใต้** ประกอบด้วย 11 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา สตูล ตรัง กระบี่ พังงา ระนอง และภูเก็ต

6) **ภาคใต้ชายแดน** ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

**สาขาการผลิตภาคเกษตร** ตามคำนิยามโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

### 1) สาขาพืช

มูลค่าผลผลิต (Gross output) ของสาขาพืช หมายถึง มูลค่าของพืชผล ได้แก่ พืชไร่ พืชสวน และพืชพลังงาน เป็นต้น ที่เก็บเกี่ยวได้ในช่วงระยะเวลา 1 ปี ในการคำนวณหามูลค่านั้นต้องใช้ราคาผู้ผลิต ซึ่งเป็นราคาจำหน่ายหน้าฟาร์ม (Ex-farm Prices) ที่เฉลี่ยในช่วงฤดูกาลผลผลิตออกสู่ตลาด โดยเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้วยปริมาณผลผลิตของพืชแต่ละชนิด

ค่าใช้จ่ายชั้นกลางในการผลิต (Intermediate Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่างๆ ที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิต และใช้หมดสิ้นไปในช่วงระยะเวลาของรอบปีบัญชีนั้นๆ โดยไม่รวมรายจ่ายในทรัพย์สินถาวรและค่าเสื่อมราคา ประกอบด้วยค่าซื้อสินค้ารายการต่างๆ เช่น เมล็ดพันธุ์ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ค่าวัสดุหีบห่อ ค่าอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอายุใช้งานต่ำกว่า 1 ปี รวมทั้งค่าบริการต่างๆ เช่น ค่าเช่าและค่าซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องจักร ค่าบริการทางการเกษตร เป็นต้น

มูลค่าเพิ่ม (Value Added) คือ ส่วนต่างระหว่างมูลค่าการผลิตและค่าใช้จ่ายชั้นกลางในการผลิต

## 2) สาขาปศุสัตว์

มูลค่าผลผลิต (Gross Output) ในสาขาปศุสัตว์ คือ มูลค่าผลผลิตของสัตว์ที่เกิดขึ้นในระยะเวลา 1 ปี การหามูลค่าผลผลิตสามารถใช้ปริมาณผลผลิตคูณด้วยราคาที่เกษตรกรขายได้ (Ex-farm Price) โดยที่ปริมาณผลผลิตนั้น กรณีสัตว์ที่ใช้ระยะเวลาการเลี้ยงมากกว่า 1 ปี เช่น โค กระบือ ปริมาณการผลิตจะเท่ากับส่วนแตกต่างระหว่าง Beginning Stock และ Ending Stock บวกด้วยปริมาณการบริโภค การส่งออก หักด้วยปริมาณการนำเข้าในระหว่างปี ส่วนกรณีสัตว์ที่ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงต่ำกว่า 1 ปี เช่น ไก่ เป็ด ปริมาณการผลิตเท่ากับจำนวนสัตว์ที่จำหน่ายได้ในรอบปี

ค่าใช้จ่ายขั้นกลางในการผลิต (Intermediate Cost) ในสาขาปศุสัตว์ใช้นิยามหลักเหมือนกับสาขาพืช ซึ่งประกอบด้วยรายการต่างๆ เช่น ค่าอาหารสัตว์ ค่ายารักษาโรค ค่าเชื้อเพลิงและพลังงาน ค่าซ่อมแซมเล็กน้อยๆ

มูลค่าเพิ่ม (Value Added) คือ ส่วนต่างระหว่างมูลค่าการผลิต และค่าใช้จ่ายขั้นกลางในการผลิต

## 3) สาขาประมง

สาขาประมง ได้แก่ การประมง การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ การเลี้ยงสัตว์น้ำ การเก็บสาหร่ายทะเล และกิจการประมงที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การงมหอยทะเล ไข่มุก และหอยนางรม เป็นต้น โดยกิจกรรมการประมงสามารถจำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การประมงทะเล ครอบคลุมการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และการจับสัตว์น้ำในทะเล (2) การประมงน้ำจืด ครอบคลุมการเพาะเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

มูลค่าการผลิต (Gross Output) ของสาขาประมง ประกอบด้วย มูลค่าผลผลิตสัตว์น้ำทั้งที่จับจากมหาสมุทร ทะเล แหล่งน้ำภายในและการทำฟาร์มเพาะเลี้ยง เช่น ปลา กุ้ง กุ้ง และเคย ปูและหอย ปลาหมึก สาหร่ายทะเล ปลิงทะเล แมงกะพรุน ไข่เต่าทะเลสัตว์น้ำอื่นๆ เช่น กบ เป็นต้น การคิดราคาของมูลค่าผลผลิตใช้ราคาผู้ผลิต เมื่อผลิตผลสัตว์น้ำถูกนำขึ้นท่าเทียบเรือ ดังนั้น กระบวนการเก็บรักษาสัตว์น้ำก่อนถูกนำขึ้นท่า เช่น การหมักเกลือ การแช่แข็ง หรือแม้กระทั่งการแปรรูปบนเรือจับปลา ก็ให้ถือเป็นผลผลิตของ กิจกรรมการทำประมง

ค่าใช้จ่ายขั้นกลาง (Intermediate Cost) ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ปลาเลี้ยง ค่าอาหารสัตว์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าประกันภัย ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าไปรษณีย์ภัณฑ์ โทรเลข โทรศัพท์ และวัสดุอุปกรณ์สิ้นเปลือง และค่าซ่อมแซมปกติสำหรับเรือและอุปกรณ์การประมง ค่าเคมีภัณฑ์ ซึ่งใช้ในการเก็บรักษาสัตว์น้ำระหว่างอยู่บนเรือประมง เช่น น้ำแข็ง เกลือ เครื่องเทศ เป็นต้น ยกเว้น ค่าอาหารและยา สำหรับลูกเรือและเจ้าหน้าที่ในเรือประมง นับเป็นส่วนหนึ่งของค่าตอบแทนแรงงาน จึงไม่ใช่ค่าใช้จ่ายขั้นกลาง

มูลค่าเพิ่ม (Value Added) คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างมูลค่าการผลิตและค่าใช้จ่ายขั้นกลางในการผลิต

## 4) สาขาบริการทางการเกษตร

การบริการทางการเกษตรและบริการที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ บริการพืชสวน บริการสัตวบาล ซึ่งดำเนินการโดยได้รับค่าธรรมเนียมตอบแทนหรือโดยการทำสัญญาจ้าง ยกเว้นกิจกรรมบริการรักษาสัตว์

มูลค่าการผลิตของสาขาบริการทางการเกษตร คิดจากมูลค่าการให้บริการทั้งสิ้นตามขอบเขต

ข้างต้น ณ ราคาผู้ผลิตหรือราคาค่าบริการที่ได้

ค่าใช้จ่ายชั้นกลาง ประกอบด้วย ค่าเชื้อเพลิง ไฟฟ้า วัสดุอุปกรณ์สิ้นเปลืองต่างๆ ค่าซ่อมแซมและบริการทางธุรกิจอื่นๆ

มูลค่าเพิ่ม คือ มูลค่าการผลิตหักด้วยค่าใช้จ่ายชั้นกลางในการผลิต

### 5) สาขาป่าไม้

การป่าไม้และการทำไม้ในพื้นที่ป่า ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ การเพาะชำกล้าไม้ป่า การปลูกป่า การอนุรักษ์ป่า การเก็บของป่าและการเผาถ่านในป่า รวมถึงปางทำไม้ ผู้รับเหมาทำไม้และบริการทำไม้ซีกลากไม้ซุงก็จัดอยู่ในหมวดนี้ด้วย

มูลค่าผลผลิต (Gross output) ของสาขาการป่าไม้ คือ ผลรวมมูลค่าของไม้ซุง ฝืน ถ่าน ผลผลิตจากการถางป่าและการปลูกป่า ณ แหล่งการผลิต รวมถึงการเพาะเลี้ยงดูแลต้นไม้ ณ ราคาผู้ผลิตหรือตามมูลค่าการผลิต ดังนี้

- ไม้ซุง (Logging) หมายถึง ต้นไม้ที่โค่นแล้ว และได้ตัดกิ่งทำเป็นท่อนซุงเรียบร้อยรวบรวมไว้ ณ แหล่งรวมหมอนที่จะขนส่งต่อไปยังผู้ใช้

- ผลผลิตจากป่า (Forestry Products) คือ พวกฝืน ถ่าน และของป่าต่าง ๆ เช่น หวาย น้ำผึ้งป่า ผลไม้ป่า และหน่อไม้ และการดูแลเพาะเลี้ยงต้นไม้อื่น เช่น การทำเครื่องหมาย (Marking) การวัดขนาดต้นไม้อื่น การปลูกและสงวนป่า (Planting and Conservation) เป็นต้น

ค่าใช้จ่ายชั้นกลางในการผลิต (Intermediate Cost) ประกอบด้วย น้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น ค่าซ่อมแซม และวัสดุ เป็นต้น

มูลค่าเพิ่ม (Value Added) คือ ส่วนต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตและค่าใช้จ่ายชั้นกลางในการผลิต

### ความสำคัญของ GDP GPP GRP ภาคเกษตร

1) เป็นตัวชี้วัดการเติบโตทางเศรษฐกิจการเกษตรในภาพรวมของประเทศ ระดับจังหวัด และระดับภาค ทำให้ทราบว่าเศรษฐกิจการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาหรือปีอื่น ๆ

2) แสดงถึงโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรและความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศ ระดับจังหวัด และระดับภาค

3) ใช้ในการเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ ระดับจังหวัด และระดับภาค

4) ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศ ระดับจังหวัด และระดับภาค การวางแผนพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป้าหมายของและนโยบายทางเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศ

## ดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร

ดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร ประกอบด้วย 3 ดัชนี

### 1. ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร

ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร คือ ตัวเลขที่ใช้เป็นตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตสินค้าเกษตรทั้งประเทศรายเดือนเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย ณ ปีฐาน โดยกำหนดสินค้าให้สอดคล้องกับดัชนีราคาสินค้าเกษตร

ใช้วิธีการคำนวณแบบ Fixed-base Laspeyres และใช้ปี 2548 เป็นปีฐาน

$$I_t^q = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{q_{it}}{q_{i0}} w_{i0}}{\sum_{i=1}^n w_{i0}} \times 100$$

ปริมาณผลผลิต i เดือนปัจจุบัน

น้ำหนักมูลค่าผลผลิต i ณ ปีฐาน

ดัชนีผลผลิตเดือนปัจจุบัน

ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย ณ ปีฐาน

### 2. ดัชนีราคาสินค้าเกษตร

ดัชนีราคาสินค้าเกษตร คือ ตัวเลขที่ใช้เป็นตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ ณ ไตรมาสเฉลี่ยทั้งประเทศรายเดือนเมื่อเปรียบเทียบกับราคาเฉลี่ยรายปี ณ ปีที่ผ่านมา

ใช้วิธีการคำนวณแบบปริมาณลูกโซ่ (Chained-base Laspeyres) ดังนี้

$$I_t^p = I_{y-1} \sum_{i=1}^n w_{y-1}^i \frac{p_{it}}{p_{y-1}^i}$$

ดัชนีราคาปีที่ผ่านมา

ราคาผลผลิต i เดือนปัจจุบัน

ดัชนีราคาเดือนปัจจุบัน

น้ำหนักของมูลค่าผลผลิตในปีที่ผ่านมา

ราคาเฉลี่ย (ถ่วงน้ำหนัก) ของปีที่ผ่านมา

### 3. ดัชนีรายได้เกษตรกร

ดัชนีรายได้เกษตรกร เป็นดัชนีที่สามารถสะท้อนความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของเกษตรกร และความมั่นคงยั่งยืนในภาคการเกษตร (สะท้อนรายได้รวมของเกษตรกรก่อนหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Gross Income) โดยคำนวณจาก ดัชนีราคาสินค้าที่เกษตรกรขายได้คูณกับดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร

## สินค้าในดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร

ครอบคลุมหมวดพืช หมวดปศุสัตว์ และหมวดประมง รวมทั้งสิ้น 34 รายการ โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

### 1. หมวดพืช ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 หมวดย่อย ประกอบด้วย

- 1.1 กลุ่มธัญพืชและพืชอาหาร ได้แก่ ข้าวเปลือกเจ้า ข้าวเปลือกเจ้านาปีหอมมะลิ ข้าวเปลือกเหนียวนาปีเมล็ดยาว อ้อยรวมพันธุ์ มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และถั่วเขียวผิวมัน
- 1.2 กลุ่มไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา เมล็ดกาแฟ และพริกไทย
- 1.3 กลุ่มไม้ผล ได้แก่ มะม่วง ส้มเขียวหวาน ทุเรียน สับปะรด ลำไย ลองกอง เงาะ มังคุด กัลยหอม และลิ้นจี่
- 1.4 กลุ่มพืชผัก ได้แก่ หอมแดง กระเทียม มันฝรั่ง และหอมหัวใหญ่
- 1.5 กลุ่มพืชน้ำมัน ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ถั่วเหลือง และถั่วลิสง
- 1.6 กลุ่มไม้ดอก ได้แก่ กัลยไม้

### 2. หมวดปศุสัตว์ ได้แก่ สุกร ไก่รุ่นพันธุ์เนื้อ ไข่ไก่คละ และโคเนื้อ

### 3. หมวดประมง ได้แก่ กุ้งขาวแวนนาไม

โดยการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาคเป็นการพิจารณา GPP และ GRP ภาคเกษตร สามารถนำสินค้าสำคัญของระดับจังหวัดและระดับภาคเข้ามาคิดเป็นดัชนีของแต่ละหมวดเพิ่มเติมจากสินค้าข้างต้นได้

**ประโยชน์ของดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร** ใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงของราคาและผลผลิตสินค้าเกษตร เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อภาคเกษตร โดยดัชนีรายได้เกษตรกรจะแสดงให้เห็นถึงกำลังซื้อในภาคเกษตร ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรจะสะท้อนถึงปริมาณผลผลิตที่ออกตามฤดูกาลผลิต และช่วยในการวางแผนล่วงหน้าในการบริหารจัดการสินค้าตามฤดูกาล และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้จะใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับการเพาะปลูกในฤดูกาลต่อไป

## ขอบเขตการดำเนินการ

### สาขาการผลิตและสินค้าสำคัญ

การจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาคเป็นการพิจารณา GPP และ GRP ภาคเกษตร ด้านการผลิต (Production Approach) ประกอบด้วย 5 สาขาการผลิต ได้แก่ สาขาพืช สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการทางการเกษตร และสาขาป่าไม้

### สินค้าสำคัญในแต่ละสาขาการผลิตมีดังนี้

- สาขาพืช ประกอบด้วย ข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ผลไม้ (ลำไย ทุเรียน มังคุด เงาะ ลิ้นจี่)
- สาขาปศุสัตว์ ประกอบด้วย ไก่เนื้อ สุกร โคเนื้อ ไข่ไก่ น้านมดิบ กระบือ แพะเนื้อ

- สาขาประมง ประกอบด้วย กุ้งเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำขึ้นท่าเทียบเรือ ปลานิล ปลาดุก ประมงน้ำจืด เพาะเลี้ยง ประมงน้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

- สาขาบริการทางการเกษตร ประกอบด้วย บริการเตรียมดิน บริการเก็บเกี่ยว และ

- สาขาป่าไม้ ประกอบด้วย ไม้ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส ถ่านไม้ รั้งนก ครั่ง

สำหรับสินค้าหลักในแต่ละไตรมาส มีดังนี้

- ไตรมาส 1 ประกอบด้วย อ้อยโรงงาน ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวนาปรัง ข้าวนาปี ปาล์มน้ำมัน ลำไย สับปะรดโรงงาน ประมง ปศุสัตว์

- ไตรมาส 2 ประกอบด้วย ข้าวนาปรัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สับปะรดโรงงาน ผลไม้ (ภาคตะวันออก) ประมง ปศุสัตว์

- ไตรมาส 3 ประกอบด้วย ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผลไม้ (ภาคใต้) ประมง ปศุสัตว์

- ไตรมาส 4 ประกอบด้วย ข้าวนาปี ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ลำไย ประมง ปศุสัตว์

### **ช่วงเวลาของการจัดทำ**

การจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรเป็นการวิเคราะห์และประมาณการการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร โดยการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดมีการวิเคราะห์และจัดทำรายงานตามปีปฏิทิน ดังนี้ รายไตรมาส 3 ครั้ง และรายปี 1 ครั้ง ประกอบด้วย 1) ไตรมาส 1 (เดือนมกราคม-มีนาคม) และแนวโน้มทั้งปี 2) ไตรมาส 2 (เดือนเมษายน-มิถุนายน) และแนวโน้มทั้งปี 3) ไตรมาส 3 (เดือนกรกฎาคม-กันยายน) และแนวโน้มทั้งปี และ 4) ภาพรวมทั้งปี และแนวโน้มปีถัดไป ส่วนการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับภาคมีการวิเคราะห์และจัดทำรายงานตามปีปฏิทิน ดังนี้ 1) รายครึ่งปี และแนวโน้มทั้งปี และ 2) ภาพรวมทั้งปี และแนวโน้มปีถัดไป

### **ข้อมูลที่ใช้และแหล่งข้อมูล**

ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร

#### **1 ข้อมูลพื้นฐาน**

1) เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว เนื้อที่ให้ผล ผลผลิตต่อไร่ ปริมาณผลผลิต และราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ จากศูนย์สารสนเทศการเกษตร ประมงทะเลพาณิชย์ องค์การสะพานปลา กรมประมง สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด การยางแห่งประเทศไทย

2) สภาพลมฟ้าอากาศ จากกรมอุตุนิยมวิทยา

3) สภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำ จากศูนย์ประมวลวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ กรมชลประทาน

4) ภัยพิบัติทางธรรมชาติ จากศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร

5) การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ จากศูนย์สารสนเทศการเกษตร

6) ราคาน้ำมัน จากบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

2 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร จากศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ ประกอบด้วย

- 1) ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรและดัชนีราคาที่เกษตรกรขายได้
- 2) ดัชนีผลผลิตหมวดพืชผลและดัชนีราคาหมวดพืชผลที่เกษตรกรขายได้
- 3) ดัชนีผลผลิตหมวดปศุสัตว์และดัชนีราคาหมวดปศุสัตว์ที่เกษตรกรขายได้
- 4) ดัชนีผลผลิตหมวดประมงและดัชนีราคาหมวดประมงที่เกษตรกรขายได้

3 ผลการดำเนินงานของกระทรวงเกษตร


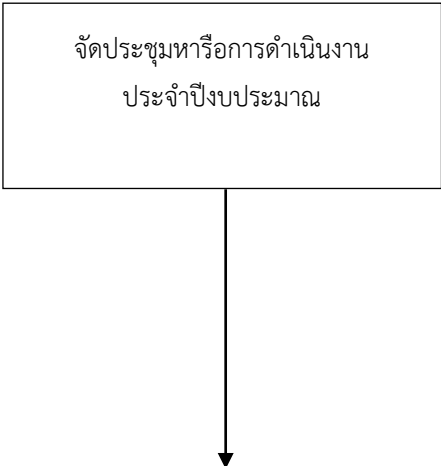
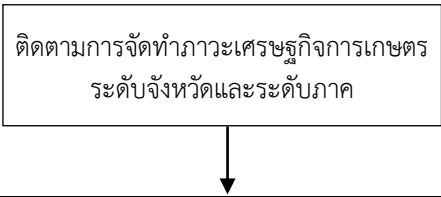
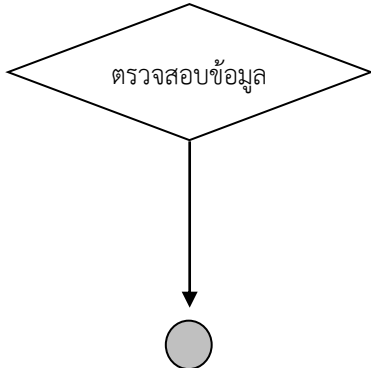
- 1) การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน
- 2) การปฏิรูปภาคการเกษตรเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
- 3) การดำเนินงานต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืน
- 4) การดำเนินงานอื่น ๆ



### ส่วนที่ 3






#### กระบวนการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค (ปรับปรุง)

##### 3.1 แผนผังขั้นตอนและกระบวนการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค

กิจกรรม	ขั้นตอน	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. มอบหมายผู้รับผิดชอบในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค และกำหนดแผนการปฏิบัติงาน		1 วัน	สวก. - กนผ.
2. จัดประชุมหรือการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ เพื่อชี้แจงการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานและการติดตามรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ กับหน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค (กำหนดเวลาในการติดตามงานและรูปแบบของเอกสารรายงาน)		1 วัน	สวก. - กนผ.
3. หน่วยงานเจ้าของเรื่องติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค		2 วัน	สวก. - กนผ.
4. ผู้รับผิดชอบแต่ละจังหวัดและภาค ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และความสอดคล้อง ของรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค		5 วัน	สวก. - กนผ.

กิจกรรม	ขั้นตอน	ระยะเวลา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อควรปรับปรุง ในการเขียน รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับ จังหวัดและระดับภาค		3 วัน	สวท. - กนผ. สศท. 1-12
6. หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจ การเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค จัดทำเอกสารรายงาน (รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)		2 วัน	สศท. 1-12
7. หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจ การเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เสนอเอกสารรายงานแก่ผู้บริหาร สศท. (รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)		4 วัน	สศท. 1-12 ผู้บริหาร สศท.
8. หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจ การเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เสนอเอกสารรายงานแก่ผู้บริหารระดับ จังหวัด. เพื่อเวียนให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ (รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)		4 วัน	สศท. 1-12
9. หน่วยงานเจ้าของเรื่องรวบรวมและ เผยแพร่รายงานบนเว็บไซต์ของ สศท. (รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)		4 วัน	สวท. - กนผ.

## ความหมายสัญลักษณ์

-  จุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการงาน
-  กิจกรรมและการปฏิบัติงาน
-  การตัดสินใจ เช่น การตรวจสอบ การอนุมัติ
-  แสดงถึงทิศทาง หรือการเคลื่อนไหวของงาน
-  จุดเชื่อมต่อระหว่างขั้นตอน เช่น กรณีการเขียนกระบวนการไม่สามารถจบได้ภายใน 1 หน้า)

### 3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค

#### ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ประกอบด้วย

#### 1. มอบหมายผู้รับผิดชอบในการติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค และกำหนดแผนการปฏิบัติงาน

มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ โดยแบ่งผู้รับผิดชอบตามจำนวนการแบ่งภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคใต้ชายแดน ส่วนการรับผิดชอบระดับจังหวัดให้รับผิดชอบตามจังหวัดที่อยู่ในแต่ละภูมิภาคนั้น ๆ

#### 2. จัดประชุมหารือการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ

จัดประชุมหารือการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ เพื่อชี้แจงการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน และการติดตามรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ กับหน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค

กำหนดเวลาในการติดตามงาน แบ่งเป็น

1) รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัด กำหนดส่งทุกไตรมาส ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป คือ ไตรมาส 1 (ภายในวันที่ 10 เมษายน) ไตรมาส 2 (ภายในวันที่ 10 กรกฎาคม) ไตรมาส 3 (ภายในวันที่ 10 ตุลาคม) และทั้งปี (ภายในวันที่ 10 มกราคมปีถัดไป)

2) รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับภาค กำหนดส่งภายในวันที่ 20 ของเดือนถัดไป คือ รอบครึ่งปี (ภายในวันที่ 20 กรกฎาคม) และทั้งปี (ภายในวันที่ 20 มกราคมปีถัดไป)

รูปแบบของเอกสารรายงาน แบ่งเป็น

1) รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัด ประกอบด้วย เครื่องชี้ทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร (ดัชนีผลผลิต ราคา และรายได้) ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ และแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจการเกษตร

2) รายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับภาค ประกอบด้วย บทสรุปภาวะเศรษฐกิจการเกษตร และแนวโน้ม ภาพรวมเศรษฐกิจของภาค ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตภาคเกษตร เครื่องชี้ทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร (ดัชนีผลผลิต ราคา และรายได้) ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรแบ่งตามสาขาการผลิต แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรแบ่งตามสาขาการผลิต ราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญ และตารางข้อมูลประกอบ

### 3. หน่วยงานเจ้าของเรื่องติดตามการจัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค

ติดตามงานจากหน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาคเมื่อถึงกำหนดเวลาที่ชี้แจงไว้ (ตามขั้นตอนที่ 2)

### 4. ผู้รับผิดชอบแต่ละจังหวัดและภูมิภาค ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และความสอดคล้อง ของรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค

ผู้รับผิดชอบตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และความสอดคล้อง ของรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค โดยอาศัยองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การคิดผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร (GDP GRP GPP ภาคเกษตร) และการคิดดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร เป็นต้น

### 5. ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อควรปรับปรุง ในการเขียนรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค

ผู้รับผิดชอบผู้รับผิดชอบให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อควรปรับปรุง ในด้านความแม่นยำของข้อมูล ความสมเหตุสมผลของเหตุผลที่ใช้ประกอบการอธิบาย ข้อมูลที่เขียนมีความสอดคล้องกับที่มา ตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของข้อมูล พิจารณาผลที่ได้ โดยดูจากความสอดคล้องระหว่างเรื่องซึ่งเศรษฐกิจการเกษตรกับอัตราการเติบโตของ GRP/GPP ภาคเกษตร และ Source of Growth เป็นต้น

### 6. หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค จัดทำเอกสารรายงาน (รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)

หลังจากปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค ดำเนินการจัดทำเอกสารรายงาน

### 7. หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เสนอเอกสารรายงานแก่ผู้บริหาร สศก. (รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)

เมื่อจัดทำเอกสารเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เสนอเอกสารรายงานต่อผู้บริหาร สศก.

### 8. หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เสนอเอกสารรายงานแก่ผู้บริหารระดับจังหวัด. เพื่อเวียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์(รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)

หน่วยงานผู้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรระดับจังหวัดและระดับภาค เสนอเอกสารรายงานแก่ผู้บริหารระดับจังหวัด และเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์

### 9. หน่วยงานเจ้าของเรื่องรวบรวมและเผยแพร่รายงานบนเว็บไซต์ของ สศก.(รายไตรมาส รายครึ่งปี และรายปี)

หน่วยงานเจ้าของเรื่องรวบรวมและเผยแพร่รายงานบนเว็บไซต์ของ สศก.